

HET JONG-MESOLITHISCH SITE VAN MEEUWEN-IN DEN DAMP 1

G. CREEMERS en P.M. VERMEERSCH

Deze vindplaats (geografische coördinaten : 51° 03' 50" N.B. 5° 31' 12" O.L.) ligt een twintigtal kilometer ten noord-oosten van Hasselt. Vanuit geomorfologisch standpunt wordt de ondergrond gevormd door grinden of grove fluviatiele zanden die tijdens het midden-Pleistoceen aangevoerd werden door de Maas. Hierop rust een dun maar continu dek van fijne, zwak lemige, kwartsrijke zanden, de dekzanden. Ze werden aangevoerd tijdens het laatste deel van de Würm-ijstijd. Tijdens het Tardiglaciaal werd wat duinzand afgezet boven op de dekzanden. Deze duinzanden vormen het huidige zwakke reliëf. Ten westen van de vindplaats (fig. 1) worden talrijke vennen aangetroffen, die vroeger deel uitmaakten van een aaneengesloten reeks drassige laagtes (broeken), waardoor de Aabeek toen stroomde. Deze tardiglaciale duinen met vennetjes in hun buurt werden vaak opgezocht door de mesolithische mens. Dit was o.a. het geval te Helchteren-Sonisseheide 2 (Gendel, Van de Heyning, Gijssels, 1985), te Opglabbeek-Ruiterskuil 1 (Vermeersch, Munaut, Paulissen, 1974) en te Meeuwen-In Den Damp 1 (Creemers, 1985).

De vindplaats werd ons in het voorjaar van 1983 gemeld door J. Carolus, amateur-archeoloog. De bosbouwers hadden bij het aanplanten van een denbestand om de twee meter een ondiepe voor geploegd, waarbij de artefacten aan de oppervlakte kwamen. In augustus 1983 werden deze artefacten systematisch per m² ingezameld. Hierbij kwamen toen reeds drie duidelijk onderscheiden concentraties aan het licht. Op 16 juni 1986 begon de systematische opgraving in samenwerking met het Laboratorium voor Prehistorie van de K.U.Leuven en het gemeentebestuur van Meeuwen-Gruitrode.

Op dit moment zijn reeds twee concentraties opgegraven over een oppervlakte van 500 m². Er werden 3800 artefacten ingemeten, waarvan 74 % lithisch materiaal en 26 % verbrande kwartsen en zandstenen. Het overgrote gedeelte van de artefacten bevindt zich in de uitlogingshorizont van de heidepodzol (A2) (fig 2). Alhoewel een groot gedeelte van

de A2 verdwenen is door het herhaald plaggen, dat op het site tot in de jaren '50 van onze eeuw plaats had, maakt het verticaal verspreidingsplan ons duidelijk dat er slechts weinig artefacten verdwenen zijn, zodat de vooruitzichten goed zijn om het origineel verspreidingsplan te achterhalen. In het wortelbestand van de huidige heidevegetatie bevinden zich slechts weinig artefacten. De meeste stukken worden verspreid over een twintigtal cm in de A2-horizont gevonden. In de B2h en de B2ir komen slechts sporadisch artefacten voor.

De twee opgegraven concentraties hebben beiden een ovale vorm en zijn ongeveer even groot (8 x 4 cm). In deze concentraties is het aantal artefacten niet erg hoog (maximum 109/m²). Erbuiten vermindert het aantal snel, doch, zoals mag blijken uit het opgravingsplan (fig 3), vonden we zeer ver uit de buurt van de concentraties nog steeds materiaal, zij het in geringe densiteit. Het archeologisch materiaal dat op beide concentraties werd aangetroffen blijkt onderling erg gelijkend te zijn. Als grondstof werd er naast silex ook Wommersonkwartsiet aangewend, dat echter niet in extreem hoge aantallen voorkomt. De debitage die, getuige de vele schilfers, op het site zelf plaatshad, heeft voornamelijk regelmatige microklingen met parallelle boorden en ribben van Montbanistijl opgeleverd (fig 4).

De werktuigen uit de twee concentraties bestaan nagenoeg uitsluitend uit mikrolieten. Naast enkele spitsen met schuine afknotting en ongeretoucheerde basis, spitsen met afgestompte boord en ongeretoucheerde basis, een dekkend geretoucheerde spits met afgeronde basis, een lange driehoekspits en enkele tardenoisspitsen, wordt het werktuigenarsenaal gekarakteriseerd door trapezia. De vielle-trapezia zijn duidelijk het best vertegenwoordigd, maar lange schuine trapezia en enkele korte schuine trapezia komen eveneens voor. Het merendeel van deze mikrolieten draagt ventrale retouches aan de basis. De lange schuine afknotting is steeds consequent rechts gelateraliseerd. De kerfresten stemmen ook volledig overeen met deze lateralisatie; ze dragen allen de kerf op de linkerboord. Montbaniklingen ontbreken volledig op de beide concentraties.

Daar we op dit ogenblik nog niet over 14C-dateringen beschikken, moeten we voor de chronologische situering beroep doen op een typologische seriatie. Het gebruik van Wommersonkwartsiet, de regelmatige klingen (Montbandebitage) en vooral de trapezia met ventrale retouches sluiten het best aan bij de groep van het Ruiterskuil (Vermeersch, 1984), waar de trapezia ook meer dan 50 % van het mikrolietenbestand uitmaken. Toch is een dergelijk werktuigenensemble, dat nagenoeg uitsluitend vertegenwoordigd is door mikrolieten, en dan nog overwegend door

Vielle-trapezia, vaak met ventrale retouches en consequent rechts gelateraliseerd, een zeldzaamheid in de Kempen. Inderdaad, te Weelde-Paardsdrank zijn de korte rechthoekige trapezia het best vertegenwoordigd. Een bijkomend verschil met Meeuwen zijn de ventrale retouches; deze komen te Weelde - indien men de spitsen van het danubische type buiten beschouwing laat - slechts uitzonderlijk voor.

Het belang van deze mesolithische vindplaats is te zoeken in het zeer losse spreidingspatroon van de artefacten en de afwezigheid van elk werktuig, dat met een huishoudelijke functie zou kunnen verbonden zijn. Het ziet er naar uit dat dergelijke vindplaatsen wel een zeer specifieke functie gehad hebben, die wij voorlopig willen beschouwen als die van een zeer efemere kampplaats, die door een kleine groep van laat-mesolithische mensen op geregelde tijden werd opgezocht of waar te zelfder tijd verschillende groepen verbleven hebben. Verder onderzoek zal hopelijk toelaten op deze vragen te antwoorden.

BIBLIOGRAFIE

- GENDEL P., VAN DE HEYNING H., GIJSELINGS G., 1985, Helchteren - Sonisseheide 2 : A Mesolithic Site in the Limburg Kempen (Belgium). Helinium, 25 : 5-22.
- HUYGE D., VERMEERSCH P.M., 1982, Late Mesolithic settlement at Weelde-Paardsdrank. Studia Praehistorica Belgica, 1: 117-209.
- CREEMERS G., 1985, Steentijdmateriaal van het Zuidoostelijk Kempens Plateau. Onuitgegeven verhandeling K.U.Leuven.
- VERMEERSCH P.M., 1984, Du Paléolithique final au Mésolithique dans le nord de la Belgique; in D. Cahen et P. Haesaerts (Edts.), Peuples chasseurs de la Belgique préhistorique dans leur cadre naturel. Bruxelles: 181-194.
- VERMEERSCH P.M., MUNAUT A.V., PAULISSEN E., 1974, Fouilles d'un site du Tardenoisien final à Opglabbeek-Ruiterskuil (Limbourg belge). Quartär, 25 : 85-104.

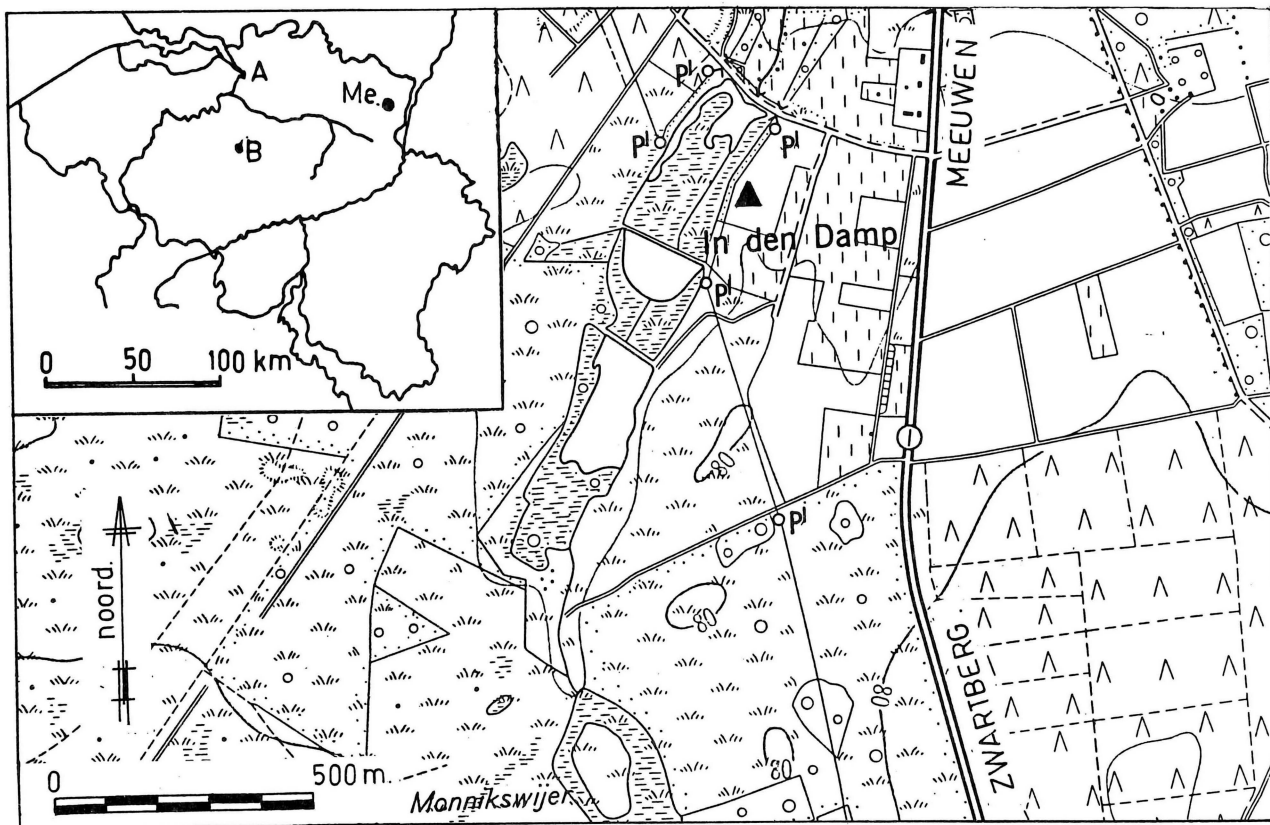

fig 1 - Uittreksel van de topografische kaart Waterschei 26/1, met de aanduiding van het site.

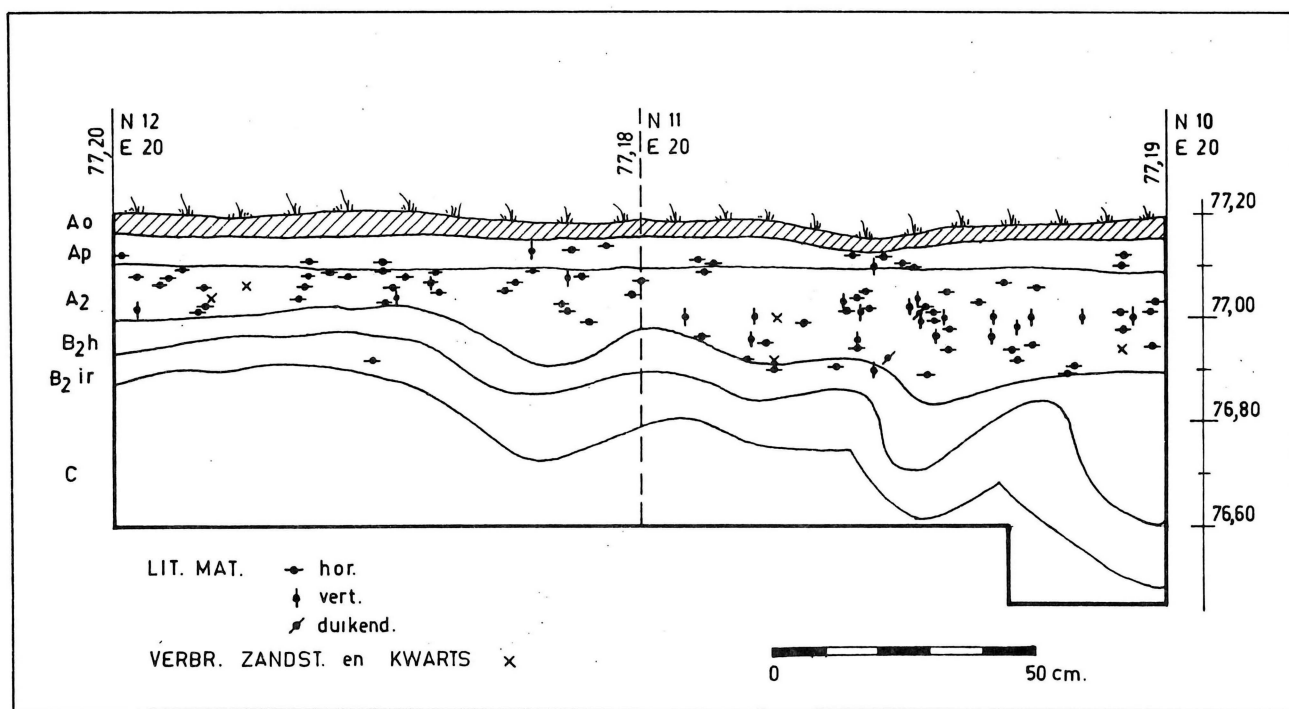

fig 2 - Verticale verspreiding van de artefacten in de kwadranten N10E20 - N12E20.

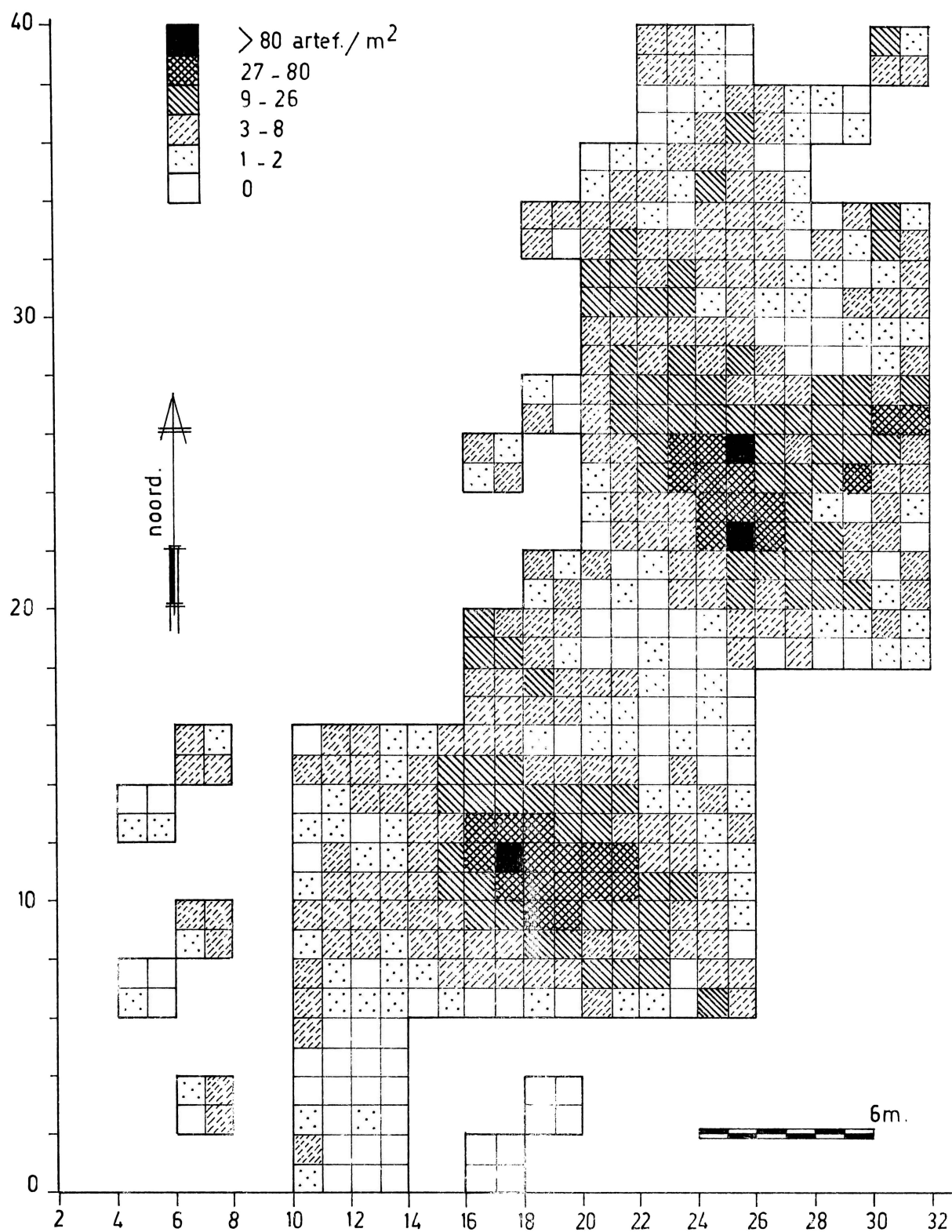

fig 3 - Horizontaal verspreidingsplan van het aantal artefacten per m² in de noordsector.

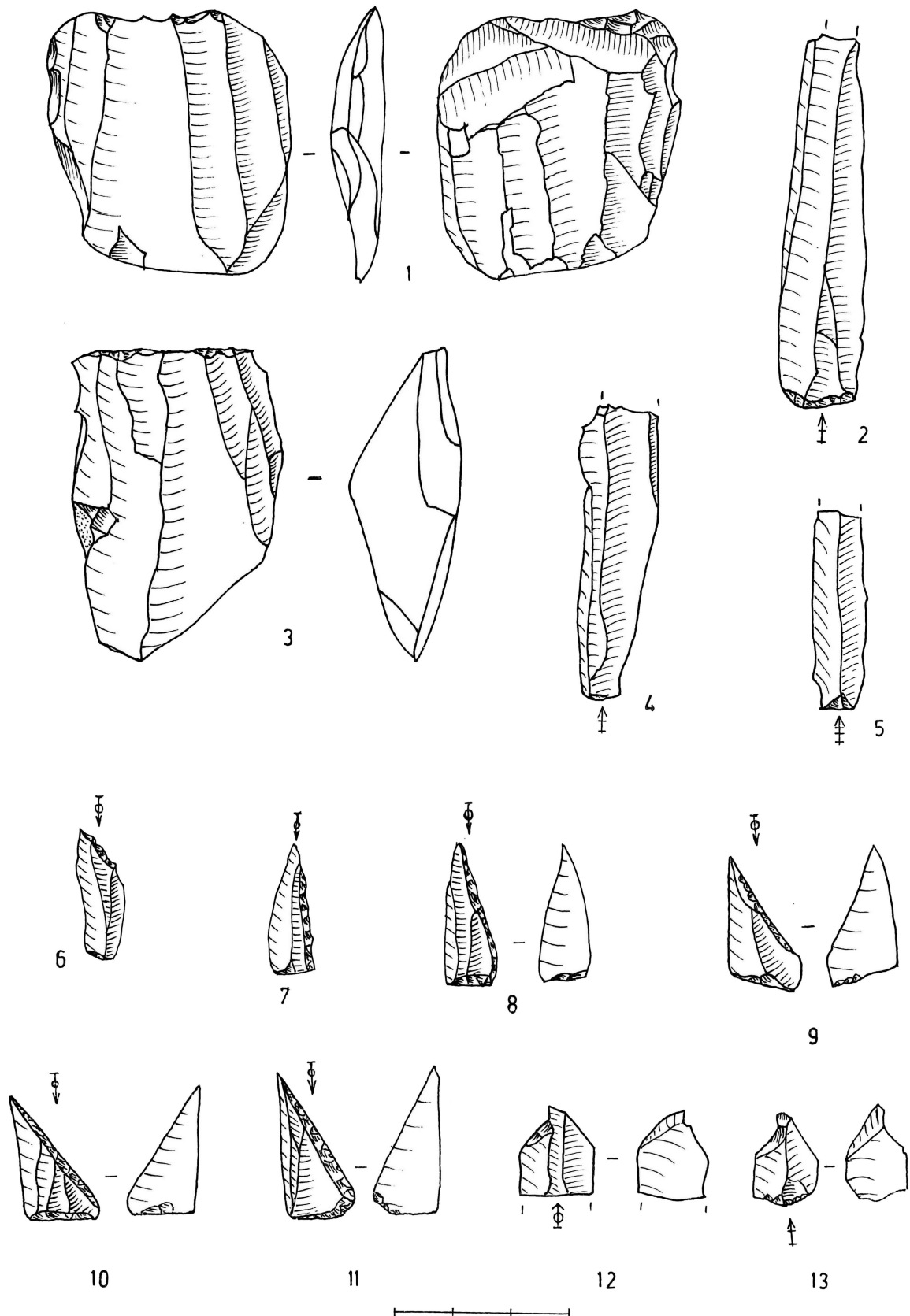

fig 4 - Meeuwen-In Den Damp 1, lithisch materiaal:
 1: Kern met twee tegenover elkaar liggende slagvlakken; 2,4: Ongeretoucheerde kling; 3: Kern met één slagvlak; 5: Ongeretoucheerde microkling; 6: Spits met schuine afknotting en ongeretoucheerde basis; 7: Spits met afgestompte boord en ongeretoucheerde basis; 8: Tardenois spits; 9: Lang schuin trapezium; 10, 11: Vielle-trapezium; 12,13: Kerfrest.